

VERENIGINGSVERSLAGEN EN MEDEDELINGEN

NEDERLANDSE A.R.P.A.

Samenstelling van het bestuur

Het bestuur van de Nederlandse A.R.P.A. is, met ingang van 29 april 1967, als volgt samengesteld:

Voorzitter: J. van Aken,
Vice-voorzitter: T. Pilot,
1e Secretaris: E. Morra, Javastraat 2e, 's-Gravenhage,
2e Secretaris: D. F. Veldkamp,
Penningmeester: L. J. A. van Schijndel,
Assessor: Dr. P. A. E. Sillevius Smitt.

HET IVOREN KRUIS

Jaarvergadering 1967

Wanneer men de belangstelling voor haar bijeenkomsten als maatstaf neemt, mag men aannemen dat het de Nederlandse Vereniging voor Mond- en Tandhygiëne „Het Ivoren Kruis” voor de wind gaat. Ter gelegenheid van de 57e jaarvergadering, die op vrijdag 2 juni 1967 plaats vond, had een groot aantal geïnteresseerden de reis naar Eindhoven ondernomen, waar in hotel „de Cocagne” Philips Medische Dienst als gastheer optrad.

Zij hebben hun moeite rijkelijk beloond gezien; niet alleen bleek het hoofdthema: „*Is verzorging van het melkgebit nodig en mogelijk*” een attractief onderwerp, maar in het bijzonder de wijze waarop dit voor het voetlicht werd gebracht, ontmoette ieders bijval. Klaarblijkelijk hadden de samenstellers van het programma, de collegae N. A. K. M. van Erp, Prof. J. van Amerongen en H. Brouwer zich tot doel gesteld, de ter discussie staande stof op originele en indringende wijze, in woord en beeld, te presenteren. Zij zijn daarin ten volle geslaagd.

Het openbare gedeelte van de bijeenkomst kreeg trouwens al dadelijk een feestelijk accent: nadat Dr. H. H. W. Hogerzeil in een woord van welkom namens Philips Medische Dienst het belang van de gebitsverzorging van kleuters had gememoreerd, deed de voorzitter, Prof. O. Backer Dirks, de verblijdende mededeling dat zijn voorganger, collega J. Stuy, het erelidmaatschap van de Vereniging ten deel was gevallen.

De problematiek van de verzorging van het melkgebit werd vervolgens belicht in, wat men zou kunnen noemen, een samenspraak tussen Prof. O. Backer Dirks, Prof. J. van Amerongen en Mevrouw A. C. Meyer-Jansen, de laatste in haar kwaliteit van tandarts-medewerkster aan het Tandheelkundig Jeugdcentrum van

Philips Medische Dienst. Duidelijk werd daarbij de aandacht gevestigd op de ontstellend slechte toestand waarin de melkgebitten heden ten dage dikwijls al vroeg verkeren.

Opmerkelijk was de vaststelling dat nog niet zo lang geleden de verzorging van het melkgebit in het geheel geen probleem was, om de eenvoudige reden dat het nauwelijks door tandbederf werd aangetast. Pas sinds ongeveer een halve eeuw is cariës zich in de melkelementen gaan doen gelden. Tussen de beide wereldoorlogen is het aantal aantastingen gedurig toegenomen, maar de laatste 25 jaar in schrikbarend tempo. De rijpingsfase, die normaliter zou moeten bijdragen tot een duidelijke vermindering van de onmiddellijke na de doorbraak bestaande cariësvatbaarheid, blijft achterwege. In verband daarmee stijgt het aantal carieuze defecten in het melkgebit, over het geheel genomen, dubbel zo snel als in het blijvende. Bij veel kinderen is op 5-jarige leeftijd 50 percent van de melkelementen aangetast. Dan is het dus voor een rationele curatieve zorg al veel te laat.

Vraagt men naar de reden, dan moet worden geconstateerd, dat door het zachte voedsel de kleuter in het algemeen laat gaat kauwen; bovendien is het gangbare dieet, met veel suikers, uitgesproken nadelig voor het gebit, omdat dit een kweekplaats wordt van schadelijke micro-organismen, zoals bepaalde streptococci die, omgeven door een koolhydraatkapsel, gemakkelijk op de tanden blijven kleven.

De slechte invloed van de daardoor al vroegtijdig vervallen melkelementen op de gezondheid mag niet worden onderschat. Doordat de relatief grote pulpae al spoedig in het cariësproces worden betrokken en derhalve snel te gronde gaan, moet men er rekening mee houden dat een 6-jarig kind gemiddeld 2 melkelementen met peri-apicale ontstekingen heeft. Niet alleen komen de schadelijke produkten daarvan met het voedsel in de maag terecht, maar ook worden de micro-organismen door de kauwactie in de bloedbaan geperst. Hierdoor worden, vooral onder minder goede constitutionele omstandigheden, ziekten bevorderd. Bovendien worden bacteriën geaspireerd, hetgeen kan bijdragen tot infecties van de luchtwegen.

Dit is een in wezen ontoelaatbare situatie, temeer omdat het in de groeifase verkerende kind er alle belang bij heeft dat zijn tanden en kiezen hem tot een optimale inleiding van de spijsvertering in staat stellen: voor de kleuters is het gebit zo mogelijk nog belangrijker dan voor de volwassenen.

De verzorging van het kleutergebit komt daarom de hoogste prioriteit toe, doch zonder de steun van preventieve maatregelen kan curatieve zorg niet voldoende uitkomst bieden. Het is teleurstellend dat het publiek over het algemeen nog zo weinig medewerking verleent aan deze maatregelen, die in principe beschikbaar zijn, in vrij ruime mate zelfs. Veel zou zijn te bereiken door het kind te wennen aan:

1. Een goed dieet: het rijkelijk toedienen van suikers is uit den boze en ook voor de gezondheid niet bevorderlijk.
2. Een vroegtijdig en juist gebruik van zijn kauworgaan. Het begint daarmee dikwijls veel te laat en ook dat komt op rekening van het zachte, suikerrijke dieet. Met appels en stukjes kaas, beide voorbeelden van een goed en smakelijk voed-

- sel, zouden de schadelijke micro-organismen, die een voedingsbron in suiker vinden, worden geweerd.
3. Een goede mondhygiëne. Doelmatig is een borstel met korte borstelkop en lange steel, opdat ook de moeder er op de gewenste wijze mee kan manipuleren. Als het goed is moet met deze vorm van reiniging worden begonnen zodra het kind tanden heeft.
 4. Wat de fluoridering van drinkwater betreft: een recent onderzoek in Engeland heeft uitgewezen, dat hierdoor ook in het melkgebit 50 percent minder cariës ontstaat en dat mag worden gerekend met 50 percent meer cariësvrije gebitten. Het aantal „hopeloze gevallen” wordt erdoor gereduceerd tot slechts enkele percenten. Alleen al daarom dient de fluoridering van drinkwater in Nederland met kracht te worden bevorderd. Niettemin zal ook dan een rest blijven bestaan die curatieve zorg behoeft.

Zoals de toestand echter thans nog is, kan van curatieve zorg alleen rendement worden verwacht, wanneer deze bij de allerjongsten aanvangt. Mede in verband met de anatomische bouw van de melkelementen zijn de beste resultaten te verwachten van de restauratie van kleine defecten. Voor zover deze zich in de proximale vlakken bevinden, dient voor de diagnostiek een beroep te worden gedaan op bitewing-röntgenfoto's.

Met betrekking tot de behandelbaarheid van de kleuters zijn de ervaringen in de afdeling Pedodontie van het Tandheelkundig Instituut te Utrecht en in het Tandheelkundig jeugdcentrum van Philips Medische Dienst ongeveer gelijklopend. De allerkleinsten leveren nog wel eens moeilijkheden op, maar over het algemeen valt het erg mee.

Het vorenstaande is ontleend aan de eerder genoemde samenspraak, die met een groot aantal dia's werd toegelicht. Voor hen die de fotografische talenten van collega Brouwer kennen, is het onnodig te vermelden dat deze van uitzonderlijke kwaliteit waren en daardoor een waardevolle ondersteuning van het gesprokene betekenden.

De samenstellers van het programma hadden voorts de sympathieke inval gehad in het kader van dit programma op hoofse wijze hulde te brengen aan de erevoorzitster van Het Ivoren Kruis, Mevrouw M. Muntendam-Isebree Moens, die zich gedurende zoveel jaren voor de kleuterverzorging heeft ingezet en die ook nu door haar aanwezigheid van haar onverflauwde belangstelling blijf gaf.

Na de door Philips Medische Dienst aangeboden koffietafel werd de middagvergadering ingezet met een voordracht van Mejuffrouw W. Rouwenhorst, Member of Public Health, consulente gezondheidsvoorlichting en -opvoeding van de Alg. Ned. Vereniging „Het Groene Kruis”. Zij gaf een uiteenzetting over de pre- en post-natale zorg, die door de consultatiebureaus van de verschillende kruisverenigingen wordt geboden. Wanneer men bedenkt dat in 1965 Nederland alleen al vanwege Het Groene Kruis 1756 bureaus voor zuigelingen en 1440 voor kleuters rijk is, dan valt het niet moeilijk in te zien dat ook in deze centra met betrekking

tot de gebitszorg veel nuttige preventieve arbeid kan worden verricht. Deze beperkt zich onder de huidige omstandigheden uiteraard tot voorlichting van aanstaande en jonge moeders met betrekking tot voeding en hygiëne. Ook wordt veelal geadviseerd tijdig de tandarts te bezoeken.

Een moeilijkheid blijft voornamelijk welke vorm men aan deze voorlichting moet geven om er het hoogste rendement van te verwachten. Te vaak nog wordt goede raad welwillend of zelfs belangstellend aangehoord, zonder dat dit uitmondt in een consequent volgehouden voedingsgedrag. Het blijkt nu eenmaal niet eenvoudig, schadelijke maar aangename voedingsgewoonten prijs te geven, vooral niet wanneer men in zijn ijver enigszins alleen komt te staan. De kunst bij voorlichting en opvoeding is, de belanghebbenden te „motiveren”, d.i. hen werkelijk te doordringen van het belang van een voor het gebit gunstig dieet. Dit probleem is onderwerp van sociologisch onderzoek.

Met betrekking tot de zorg voor het melkgebit pleitte de spreker met klem voor deze vorm van voorlichting en opvoeding via consultatiebureaus. Terecht voegde zij eraan toe dat deze alleen zinrijk is, wanneer tevens is voorzien in de zgn. „secundaire preventie”. Hiermee wordt bedoeld op de maatregelen die tijdig dienen te worden genomen, wanneer de primaire preventie er niet in slaagt een ziekte geheel te onderdrukken. Het spreekt vanzelf dat secundaire preventie bij de cariësbestrijding van bijzonder belang is. Deze betreft in eerste instantie de curatieve zorg van het kleutergebit in een periode, waarin de ondanks alle voorzorgen ontstane aantastingen nog gering zijn. Dit betekent dan weer behandeling van kinderen vanaf het derde levensjaar. Het is – ook psychologisch – bijzonder te betreuren wanneer door gebrek aan mankracht de primaire preventie niet haar logische voortzetting kan vinden in de secundaire.

Na deze voordracht was nog amper tijd in reserve gehouden voor een panel-discussie. Hiervan werd dan ook een ruim gebruik gemaakt. Te 16.00 uur sloot de voorzitter, Prof. Backer Dirks, de bijeenkomst, die evenveel reden tot voldoening als stof tot nadenken heeft gegeven.

Jaarverslag 1966

De Nederlandse Vereniging voor Mond- en Tandhygiëne „Het Ivoren Kruis” heeft onlangs in het Jaarverslag 1966 rapport uitgebracht over haar werkzaamheden in het afgelopen verenigingsjaar.

Op 31 december 1966 telde „Het Ivoren Kruis” 1633 leden, waaronder 1283 tandartsen, hetgeen een toename betekende van 10% vergeleken bij het vorige jaar. In het laatste decennium hebben zich in totaal meer dan 1000 nieuwe leden aangemeld.

Het voorlichtingswerk, dat zich in het verenigingsjaar 1966 in het bijzonder heeft gekenmerkt door een toenemende vraag naar bij voorkeur ook individuele adviezen ten aanzien van deze arbeid door derden, kon voor ruim een derde gedeelte uit „eigen” middelen worden gefinancierd.

Ongekend groot was in 1966 ook het aantal aanvragen om propaganda- en voorlichtingsmateriaal van de zijde van het publiek, waaraan artikelen in vrijwel

alle „damesbladen” en verschillende televisieprogramma's niet vreemd zijn geweest.

Dankzij de medewerking van de schooltandverzorging, in samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Sociale Tandheelkunde, was het mogelijk dat de brochure „Voor Moeders” in honderden gemeenten bij geboorte-aangiften werd uitgereikt.

„Het Ivoren Kruis” ontving bovendien bijzondere steun van de Stichting Comité voor de Zomerpostzegels, waardoor de tot dusverre grootste uitgave – het boekje „Zorg of verzorging” – mogelijk werd.

Het stemt tot voldoening dat de geldelijke steun – voor 1967 is de bijdrage van de Rijksoverheid f 25.000 hoger geraamd – toeneemt, niettemin geeft de begroting 1967 een voorlopig tekort aan.

V.

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR SOCIALE TANDHEELKUNDE

Verslag Algemene Ledenvergadering d.d. 22 mei 1967

Op 22 mei j.l. heeft bovengenoemde vereniging haar jaarlijkse Algemene Ledenvergadering te Arnhem gehouden.

In zijn openingsrede wees de voorzitter Prof. Scheffer op het tekortschieten van de georganiseerde jeugdandverzorging als gevolg van het toenemend gebrek aan tandartsen. Als bewijs voerde hij o.a. aan dat in het schooljaar 1964/65 bij 29 diensten voor schooltandverzorging de tweede ronde niet geheel kon worden uitgevoerd, als gevolg waarvan aan 37.000 kinderen de voorgeschreven inspectie en eventuele behandeling werd onthouden.

Het aantal diensten dat in het afgelopen schooljaar 1965/66 bij de tweede ronde in gebreke bleef, was inmiddels opgelopen tot 40, terwijl het aantal schoolkinderen dat daarvan de gevolgen ondervond is gestegen tot 81.000.

In de stijgende behoefte aan tandartsen kan door de bestaande opleidingen aan de universiteiten waaraan deze thans zijn verbonden, niet worden voorzien en er bestaat volgens een gezaghebbende uitspraak geen uitzicht dat binnen tien jaar een nieuwe studiegelegenheid kan worden gecreëerd.

Dat het tekort nog niet ernstiger is geworden valt te danken aan de omstandigheden dat in de voorgaande jaren 25 tandartsen, die in Indonesië hun opleiding hadden ontvangen, als full time medewerkers bij de schooltandverzorging konden worden ingeschakeld.

Onder deze omstandigheden viel volgens spreker van een uitbreiding van de georganiseerde kleuterbehandeling niet veel te verwachten.

Spreker wees er voorts op dat de in Amerika opgeleide mondhygiënisten binnenkort terugkeren om hun taak bij de gebitsverzorging te gaan innemen. Hij voorzag echter moeilijkheden bij hun tewerkstelling vanwege de daaraan verbonden financiële consequenties voor de ziekenfondsen, die deze vorm van preventie beschouwen als vallende buiten de door hen te verstrekken tandheelkundige hulp.

De klacht inzake de hoge kosten van de schooltandverzorging – in totaal 12 miljoen – zijnde één gulden per inwoner, vergeleek spreker met de f 99,- die volgens het C.B.S. jaarlijks per inwoner aan snoeperijen worden uitgegeven.

In verband met de trage invoering van de drinkwaterfluoridering had de vereniging een beroep gedaan op de diensten voor schooltandverzorging om deze in hun werkgebied te bevorderen.

Motie

De leden waren unaniem van oordeel dat de Vereniging voor Sociale Tandheelkunde duidelijk uiting diende te geven aan haar grote verontrusting in de vorm van een motie, welke ter vergadering werd aangenomen.

De volledige tekst van deze motie luidde als volgt:

De Nederlandse Vereniging voor Sociale Tandheelkunde bijeen in haar jaarvergadering op 22 mei 1967 te Arnhem,

neemt met grote verontrusting kennis van de nog steeds toenemende cariës-frequentie bij de schooljeugd;

constateert met zorg een steeds toenemende discrepantie tussen tandheelkundige behoefte en beschikbare mankracht;

gezien deze feiten betreurt zij het teleurstellende tempo waarin de waterfluoridering geëffectueerd wordt in hoge mate.

Zij overwoog hierbij dat:

de waterfluoridering enerzijds getoond heeft tandbederf voor meer dan de helft te voorkomen en anderzijds in voldoende mate haar onschadelijkheid is vastgesteld;

de waterfluoridering de enige toepassing van fluoride is die gebleken is medisch verantwoord te zijn en tandheelkundig succesrijk;

hoewel financiële overwegingen bij een volksgezondheidsbelang geen gewichtige rol mogen spelen, overtreffen in dit geval de voordelen de financiële nadelen zo duidelijk dat men niet kan nalaten dit op te merken.

Zij acht het daarom haar plicht alle hiervoor verantwoordelijke instanties met de grootste nadruk – vanzelfsprekend naast iedere andere preventie – te wijzen op de noodzaak de waterfluoridering voorrang te verlenen en zo spoedig mogelijk in te voeren.

Zij meent dat zij alleen dan haar medeverantwoordelijkheid voor de gezondheid van de jeugd kan blijven dragen.

De druk bezochte middag van de vergadering was uitsluitend gewijd aan de huldiging van collega Scherphuis bij zijn aftreden na een veeljarige toegewijde werkzaamheid als lid van het dagelijks bestuur. Van vele zijden werd hem daarvoor lof toegezwaaid, hetgeen culmineerde in de aanbidding van het erelidmaatschap van de vereniging.

Bovendien werden zijn verdiensten gehonoreerd met een benoeming tot officier in de orde van Oranje Nassau, welke onderscheiding hem namens de minister van Sociale Zaken werd medegedeeld door de hoofdinspecteur voor de volksgezondheid Dr. Drion, die hem tevens de versierselen opspeldde.

Jaarverslag 1966

Aan het jaarverslag ontlenen wij dat bij de 63 volgroeide diensten 38% van de leerlingen niet aan de gebitsverzorging deelneemt. Bij alle 124 diensten tezamen bedroeg dit in het afgelopen jaar bijna 34%.

Het totale aantal kinderen dat in de volledige schoolbehandeling was opgenomen bedroeg 679.300; het aantal afgevoerde en naar de eigen tandarts verwezen kinderen omvatte 14.750.

Onder het verwijzingsstelsel vielen aldus in totaal 22.950 scholieren, terwijl in het geheel ruim 69.000 kinderen op de verwijzingsdiensten zijn aangewezen.

Van de totale lagerschool-bevolking van 1.471.500 nam op 31 december 1966 ongeveer 53% deel aan een van de vormen van gebitsverzorging. In die 53% zijn ook begrepen de kinderen die in de 35 verwijzingsdiensten het advies niet opvolgen, anderzijds zijn onder de niet-deelnemende kinderen een eveneens onbekend aantal dat over een gesaneerd gebit beschikt.

De medewerking van de verwijzingsdiensten bij enquêtes liet nogal te wensen over door het niet-verschaffen van de gevraagde gegevens. Het aantal dental cars, aanhangers en caravans, bedroeg tezamen 148 eenheden. Van de 109 dental cars bezaten 84 één en 25 twee installaties. Eén aanhanger was uitgerust met drie installaties.

Op 1 januari j.l. waren er 70 diensten die een of meer wagens in bedrijf hadden. Er werden in 1966 10 nieuwe wagens aangeschaft waarvan 4 ter vervanging van een oude; de toename bedroeg dus zes eenheden.

Het aantal tandartsen met volledige dagtaak bij de (klassieke) schooltandverzorgingsdiensten bedraagt omstreeks 85, daarnaast zijn ongeveer 550 practici voor een deel van de tijd aan een van de diensten verbonden.

P. H. Buisman

FEUILLETON

F. DUUVENSZ 65 JAAR TANDARTS

Men ziet het collega Duyvensz (86) niet aan dat het onlangs 65 jaar geleden was dat hij de tandheelkundige bevoegdheid verwierf. Een rijzige gestalte die kennelijk niet gebukt gaat onder de last van een veeljarige, druk bezette praktijk waarvan hij tot voor kort maar geen afscheid kon nemen.

Het kenmerk daarvan was dat hij zich bij zijn therapeutische werkzaamheid liet leiden door een veelzijdige kennis op aanverwante terreinen, waardoor aan zijn behandeling aspecten werden toegevoegd die deze een specifiek karakter verleenden.

De vraag die men bij de toenmalige positie van de tandheelkunst onwillekeurig voelt opkomen, betreft de motieven tot zijn beroepskeuze. Het toeval en zijn connecties speelden daarbij een bijzondere rol. Zo was er het feit dat de leeftijd waarop hem het eindexamen H.B.S. werd uitgereikt (16 jaar) niet geschikt werd